

Перспективними для дальнішого наукового дослідження представляються конкретні механізми і інструменти державного регулювання ринку робочої сили, направлені на розширення, углублення соціалізації цієї сфери економічних відносин суспільства в умовах ринкової економічної системи.

Література

1. Локк Дж. Два трактата о правлении / Дж. Локк. – М.: Мысль, 1998. – С.262 – 356.
2. Шевченко Л.С. Ринок праці: сучасний економіко-теоретичний аналіз: [монографія] / Л.С. Шевченко. – Харків: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2007. – С.19-30.
3. Тумакова С.В. Соціально-економічні проблеми ринку робочої сили: теорія, практика: [монографія] / С.В. Тумакова. – Донецьк: НАН України. Ін-т економіки пром-сти. – 2005. – С. 202-216, 360 – 369.
4. Статистичний щорічник України за 2006 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Держкомстат України, 2007. – С. 401.
5. Статистичний щорічник України за 2007 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Держкомстат України, 2008. – С. 417.
6. Статистичний щорічник України за 2008 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Держкомстат України, 2009. – С. 410.

Рецензент докт. екон. наук, професор А.Г. Бабенко

336.132.11

*Нехайчук Д.В., к.е.н., доцент,
ТНУ імені В.І. Вернадського, м. Сімферополь*

РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах побудови демократичної, соціально орієнтованої держави, реформування бюджетної системи повинно здійснюватися на засадах фінансової децентралізації, що є однією з фундаментальних умов незалежності та життєдіяльності місцевих органів. Оскільки органи самоврядування не можуть виконувати покладені на них обов'язки без необхідної економічної основи (матеріальних і фінансових ресурсів), кожен рівень місцевої влади повинен мати у своєму розпорядженні кошти, які дозволяють їм виконувати відповідні функції. Загалом же самостійність місцевих органів влади залежить не тільки від фінансових ресурсів взагалі, а й від тих коштів, які перебувають у їх розпорядженні, тобто доходів відповідного бюджету. Таким чином, сьогодні з особливою гостротою постає проблема вироблення дієвого механізму, який би визначав нові принципи формування місцевих бюджетів.

Доходи місцевих бюджетів є одним із ключових інструментів забезпечення виконання власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.

Основою функціонування достатньої, стабільної дохідної бази органів місцевого самоврядування в Україні є адекватний розподіл дохідних джерел між центральними та місцевими органами влади.

При обґрунтуванні концепції розподілу доходів між ланками бюджетної системи вчені-економісти О. Василик і С. Буковинський акцентують увагу на визначальних факторах, до яких відносять ефективність витрачання коштів, посилення контролю з боку держави за господарською діяльністю суб'єктів підприємництва, встановлення залежності між розміром бюджетних витрат і результатами економічної діяльності в регіонах [2, с. 5-28]. В. Кодацький, досліджуючи проблеми формування місцевих бюджетів, відзначив два основних шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів та підвищення їх самостійності, а саме перерозподіл ресурсів державного бюджету та створення механізму зацікавленості місцевих органів влади у заробленні власних ресурсів, що є найбільш оптимальним, оскільки призводить не лише до збільшення фінансових ресурсів території, але і забезпечує зростання ресурсів державного бюджету [3, с. 10-16]. Ступінь залежності доходів місцевих бюджетів від окремих дохідних джерел є універсальним показником реальної фінансової автономії місцевих органів влади [4].

У наукових колах Росії вважають, що механізм формування територіальних бюджетів повинен базуватись на таких принципах:

розмежування дохідних джерел між державним та місцевими бюджетами на основі законодавчого розподілу відповідальності органів влади за фінансування окремих сфер діяльності;

вирівнювання статусу всіх територіальних одиниць у бюджетних, податкових і фінансових відносинах та виключення при цьому будь-яких переваг або дискримінації у цій області;

надання суб'єктам федерації права встановлювати ставки та пільги по федеральних податках (крім ПДВ) та, у свою чергу, суб'єкти федерації передають органам місцевого самоврядування права на встановлення видів та ставок місцевих податків [5, с. 43-46].

У вітчизняній економічній літературі також висловлюються пропозиції щодо необхідності надання органам місцевого самоврядування права запроваджувати на своїй території власні податки і збори [6, с. 37-42]. Зменшити залежність місцевих бюджетів від центрального уряду, від державного бюджету професор О.Кириленко пропонує за допомогою як надання права органам місцевого самоврядування на запровадження власних податків, так і самостійного встановлення ставок оподаткування (при контролі загальнодержавних органів за загальним рівнем оподаткування), що сприятиме встановленню дійсної фінансової самостійності місцевого самоврядування [7].

Російські економісти В. Садков, Л. Гринкевич та О. Ігудін у своїх теоретичних дослідженнях обґрунтовували необхідність побудови взаємовідносин між бюджетами різних рівнів на основі нормативів відрахувань від податків, що дозволить регіонам мати рівні можливості соціально-економічного розвитку [8, с. 18-21; 9, с. 16-18].

На нашу думку, розширення прав місцевих органів влади щодо встановлення територіальних надбавок до ставок загальнодержавних податків сприятиме вдосконаленню трансфертної політики, зниженню рівня дотаційності бюджетів нижчого рівня та забезпечить розширення джерел формування власної дохідної бази місцевих бюджетів.

До таких податків О. Кириленко відносить податок з прибутку підприємств [10, с. 240-242]. Аналогічну думку висловлює вчений-економіст П. Мельник [11]. А. Соколовська доводить доцільність віднесення до таких податків ще і податку з доходів фізичних осіб [12].

У науковій фінансовій літературі існують думки щодо розширення переліку місцевих податків і зборів за рахунок запровадження податків із цільовим використанням одержаних коштів. Науковці В.Кравченко, О.Романенко та О.Кириленко переконані, що значного розширення потребує перелік місцевих екологічних податків, до яких вони відносять податок на утилізацію побутових відходів або на прибирання сміття, податок на полювання, рибальство, на використання кар'єрних матеріалів, на ветеринарне обслуговування худоби та інших домашніх тварин.

Тенденція до запровадження спеціальних місцевих податків і зборів з користувачів природних багатств та спрямування їхніх коштів на охорону довкілля, відновлення спожитих природних благ, створення необхідних умов для життєдіяльності населення є досить переконливою, оскільки, на нашу думку, це дозволить встановити залежність між об'єктивними факторами сприятливого природного, територіального розміщення населених пунктів та рівнем добробуту їхніх громадян за допомогою особливих місцевих податків чи зборів, які доцільно стягувати з суб'єктів господарювання, що здійснюють промислове споживання електроенергії, газу, шляхів сполучення з метою одержання вигоди.

Мета статті – довести, що прийшов час реформування існуючої системи оподаткування. Вважаємо, що застосування нових, більш ефективних та своєчасних податків та скасування застарілих та неефективних буде досить дієвим інструментом у справі підвищення самостійності місцевого самоврядування, збереження та охорони довкілля і покращення екологічної ситуації в країні.

Ми пропонуємо застосування таких місцевих податків і зборів: податок на благоустрій міста та екологічний податок. Платниками даних податків вважатимуться суб'єкти підприємницької діяльності, метою діяльності яких є отримання прибутку, а ставки встановлюватимуться у розрахунку на 1 працюючого на місяць. Кошти від першого направлятимуться на прибирання вулиць, парків, скверів, вивіз сміття, озеленення територій, придбання урн для сміття. Ставка податку – три неоподаткованих мінімумів доходів громадян на 1 працюючого на місяць. Надходження від екологічного податку направлятимуться на здійснення природоохоронних заходів, а саме: на очистку водосховищ, засадження парків та скверів, захист та цивілізоване утримання безпритульних тварин. Ставка податку – один неоподаткований мінімум доходів громадян на 1 працюючого на місяць. Запровадження цих податків дасть можливість вирішити побутові проблеми міст.

Але реформування потребує не тільки перелік місцевих податків і зборів, але й механізм їх стягування. Наприклад, стягування комунального податку в Україні базується на такій величині, як неоподатковуваний мінімум доходів громадян, яка на сьогодні не має взагалі ніякого значення, тому що неоподатковуваний мінімум у принципі відсутній. На нашу думку, відштовхуватися необхідно від розміру мінімальної заробітної плати. Нами пропонується визначати суму комунального податку як добуток чисельності найманих працівників підприємства на розмір мінімальної заробітної плати, помножений на 1 %. Такий захід суттєво підвищить доходи місцевих бюджетів. Наприклад, для

підприємства з чисельністю 100 чоловік податкове зобов'язання із комунального податку за діючою методикою складе:

$$КП = 100 \times 17,00 \times 0,1 = 170 \text{ (грн)}.$$

Здійснивши розрахунок за запропонованою методикою, отримаємо:

$$КП = 100 \times 907(\text{з}1.10.2010) \times 0,01 = 907 \text{ (грн)}.$$

У переліку місцевих податків і зборів, на нашу думку, також потрібно залишити ринковий збір, податок з реклами та збір за паркування автотранспорту. Доцільною є відміна трьох зборів, які накладаються на іподроми та їх учасників, і запровадження збору за розміщення об'єктів грального бізнесу.

Професори В. Кравченко та О. Кириленко доповнюють перелік місцевих податків і зборів у частині місцевих акцизів, відзначаючи право органів місцевого самоврядування на встановлення податку на продаж алкогольних напоїв на розлив [4, с. 171; 10, с. 242]. Також О. Кириленко доводить доцільність використання податку з продажу імпортованих товарів, акцентуючи увагу на його функціях – фіскальній та на функції захисту місцевого виробника. Проте, згідно з нашими переконаннями, реальному збільшенню величини власних доходів місцевих бюджетів сприятиме орієнтація на використання саме прямих податків у якості основного елемента місцевого оподаткування, оскільки головним недоліком непрямих податків є обмежені можливості їх використання для стимулювання виробництва, що якраз є позитивним аспектом функціонування прямих податків.

Враховуючи основне призначення місцевого оподаткування Л.Тарангул доводить ефективність функціонування майнових податків, наголошуючи на податку на майно та податку із власників транспортних засобів [12, с. 18-21]. Враховуючи зарубіжний досвід, науковець-теоретик А. Соколовська до їх складу також включає податок на спадщину і дарування [13].

З позиції унікальності об'єкту оподаткування одним із найвагоміших місцевих податків і зборів П. Мельник та О. Кириленко вважають саме податок на нерухомість [11, с. 236-238; 10, с. 293-294]. Це сприятиме нарощуванню фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, забезпечуватиме більшу достатність власних надходжень та гарантуватиме певний рівень фінансової незалежності у різні періоди економічного розвитку територій. Зауважимо, що заходи, пов'язані із введенням податку на нерухомість, потребуватимуть певних витрат для забезпечення інформаційної системи даних про об'єкти нерухомого майна, проведення його вартісної оцінки із занесенням цих даних у відповідну базу. Проте, адміністративні витрати будуть значно меншими, порівняно із очікуваними надходженнями від цього податку, хоча слід врахувати і фактор часу. Даний податок у якості місцевого забезпечуватиме достатні й легко прогнозовані надходження саме до міських, сільських та селищних бюджетів. Позитивним аспектом щодо оподаткування податком на нерухомість є об'єкт оподаткування – майно, а не доходи власника, що, у свою чергу, спричинятиме певні протиріччя, які доцільно вирішувати за допомогою механізму надання пільг.

Ряд вітчизняних фахівців також вважає, що зміцнити доходну базу місцевих бюджетів можна за рахунок запровадження податку на нерухомість. Зокрема, В. Вишневський вважає, що „... следует признать логичным избрание в качестве альтернативного объекта налогообложения стоимость принадлежащего гражданам недвижимого имущества. Дело в том, что, во-первых, его можно рассматривать как показатель части суммы прошлых доходов и прошлого потребления, а поэтому, благодаря налогу на имущество, способность индивида платить, которой он обладал в прошлом, не будет проигнорирована. Во-вторых, недвижимое имущество представляет из себя долгосрочные активы, которые могут быть трансформированы в более ликвидную форму – деньги. Разумеется, сделать это не всегда просто, но тем не менее, отрицать такую возможность было бы неправильно” [13, с. 81].

Але Л.Панасюк не згодна з позицією, що запровадження податку на нерухомість дасть змогу вирішити проблему зміцнення доходної бази місцевих бюджетів, і пов'язує це не тільки з великими витратами на початку запровадження податку та витратами на його адміністрування, але й з тим, що об'єкти нерухомості, які можна було б обкласти податком, як правило, знаходяться у розвинених регіонах, а не депресивних областях. Тому запровадження податку на нерухомість не вирішить проблему зміцнення доходної бази тих громад, які перебувають у депресивних регіонах [14].

Серед вітчизняних фахівців є й інші пропозиції. Так, С. Мельник, С. Криниця пропонують зараховувати до місцевих бюджетів податок на додану вартість, оскільки він, на думку авторів, рівномірно розподіляється по території країни, є менш чутливим до коливань кон'юнктури, а його надходження прямо пов'язане з рівнем розвитку і результатами економічної діяльності в регіонах [15, с. 23]. Але, ПДВ не відповідає критеріям місцевого податку, оскільки може виступати інструментом

державного регулювання економічних процесів. Крім того, ситуація, яка склалася із бюджетним відшкодуванням ПДВ, не свідчить на користь цього податку.

Що стосується можливості зарахування до складу місцевих податків податку на прибуток підприємств та податку з доходів фізичних осіб, то тут, на думку Л. Панасюк [14] також є ряд суперечностей. Навіть якщо керуватися виключно зарубіжним досвідом, зарахувати до складу місцевих податків податок на прибуток підприємств у тому вигляді, у якому він існує зараз, не є можливим, оскільки в Україні існує тільки загальнодержавний податок на прибуток.

Мобілізація до бюджету податку з доходів фізичних осіб залежить від зростання обсягу фонду оплати праці, відновлення міжпосадових співвідношень в оплаті праці працівників бюджетної сфери, залучення до оподаткування тіньової заробітної плати, збільшення розміру середньомісячної заробітної плати у виробничій сфері завдяки розвитку малого і середнього бізнесу, залучення інвестицій тощо.

Незважаючи на те, що частка податку з доходів фізичних осіб у доходах місцевих бюджетів значна, на думку В. Слухай та Я. Здерки, цей податок не має всіх характеристик, які робили б його придатним для ролі місцевого податку. Зокрема, він слугує провідним інструментом проведення політики перерозподілу, яка відповідно до принципів розподілу завдань між рівнями держави має належати до національного рівня [16, с. 44-49]. Крім того, податок з доходів фізичних осіб стягується за місцем роботи фізичної особи, а не за місцем її проживання, здійснювати ж зарахування податку з доходів фізичних осіб за місцем реєстрації фізичної особи практично неможливо. Тому ми погоджуємося з думкою А. Соколовської, що такі податки, як податок на прибуток та податок з доходів фізичних осіб мають розподілятися між державними і місцевими бюджетами [17, с. 341].

Л. Тарангул вважає, що необхідно вводити територіальні надбавки до місцевих податків, виходячи з особливостей галузевої і територіальної структури виробництва, його техногенного пресингу на природне середовище та екологічний стан у регіоні в цілому [18, с. 13].

На наш погляд, введення територіальних надбавок може стати своєрідним поштовхом до переливання капіталу та робочої сили, що не завжди може бути прогнозованим і мати позитивний ефект.

І. Луніна вважає, що податки, які надходять до місцевих бюджетів, повинні відповідати таким вимогам: вони не повинні мати значних регіональних відмінностей, якщо такі відмінності не пов'язані з наданням місцевих благ і послуг; не бути особливо чутливими до кон'юнктурних коливань; дія податків, що надходять до місцевих бюджетів, повинна бути обмежена відповідною територією або ж бути платою за послуги, які надаються на місцевому рівні [19, с. 368].

Передбачені чинним законодавством України місцеві податки і збори як основне джерело власної дохідної бази не відіграють важливої фінансової ролі, а ті загальнодержавні податки, які традиційно зараховуються до дохідної частини місцевих бюджетів, не віднесені до місцевих податків. Таким чином, удосконалення діючої практики формування доходів місцевих бюджетів, на нашу думку, передбачатиме зміну методики зарахування певних видів надходжень до переліку податків і зборів, що не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Нарощування власних доходів місцевих бюджетів повинно відбуватися під час зростання темпів виробництва, тому, з огляду на це, потребують запровадження такі види місцевих податків і зборів, які б за своєю природою виконували не лише фінансову функцію, а й стимулювали та заохочували підприємницькі структури до створення додаткової вартості та її легалізації.

Вважаємо доцільним вилучити зі складу закріплених доходів бюджетів місцевого самоврядування єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва та включити його до переліку доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Недоцільно зараховувати даний вид платежу до складу І кошика доходів місцевих бюджетів, обсяги якого впливають на динаміку міжбюджетних трансфертів, оскільки ці кошти варто витратити на фінансування власних повноважень органів місцевого самоврядування, так як на фінансування делегованих повноважень передбачається передача фінансових ресурсів.

До місцевих податків, обов'язкових до запровадження місцевими органами влади, пропонуємо віднести плату за землю, оскільки даний податок за своєю економічною природою є місцевим. У зв'язку зі стабільністю його надходжень він буде одним із основних джерел наповнення місцевих бюджетів та забезпечуватиме їх рівномірність.

Враховуючи надмірну централізацію системи оподаткування, яка негативно впливає на процес формування бюджетних ресурсів місцевих громад, вважаємо доцільним перевести також і податок з власників транспортних засобів з переліку загальнодержавних податків до місцевих обов'язкових.

Вказане джерело доходів не займає вагомого місця у величині доходів місцевих бюджетів, тому буде досить стабільним джерелом формування власних доходів.

Відповідно до запропонованого нами переліку власних доходів частка місцевих податків і зборів набуватиме більш вагомого значення у частині таких основних місцевих податків і зборів як ринковий збір, плата за землю, податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів. Дані види надходжень різняться об'єктами оподаткування, тому не передбачатимуть дублювання при їх стягненні, що також не стимулюватиме до уникнення від їх сплати. Так, основними джерелами нарощування власних доходів місцевих бюджетів у частині загального фонду, відповідно, будуть місцеві податки і збори та єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва.

Удосконалення системи місцевих податків, зростання їх фіскальної ролі як одного з напрямів зміцнення власних доходів місцевих бюджетів сприятиме підвищенню ефективності здійснення видатків, стимулюватиме соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць України. Тобто, саме місцеві податки і збори повинні складати основу місцевого оподаткування як у фіскально-кількісному вимірі, так і у прагматично-регулюючому. Вважаємо, місцеві податки і збори повинні бути важливим резервом зростання обсягу власної дохідної бази місцевих бюджетів, проте, на сьогодні вони не мають суттєвого значення у величині доходів місцевих бюджетів. Зокрема, найбільш перспективними є податок з реклами, ринковий збір, збір за паркування автотранспорту, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг.

Основними елементами реформи системи оподаткування у частині місцевого оподаткування ми бачимо:

чітке розмежування податків, що зараховуються до місцевих і до державного бюджетів, розширення прав у сфері оподаткування органів місцевого самоврядування;

основу місцевого оподаткування повинні становити прямі податки, тобто, податки, де об'єктом оподаткування є дохід фізичної особи, прибуток юридичної особи, земля, майно, капітал.

Крім податкових надходжень, досить вагомим внеском у дохідну частину місцевих бюджетів є розширення неподаткових форм та методів мобілізації доходів місцевих бюджетів. Основними джерелами неподаткових надходжень є доходи комунальних підприємств, надходження від оренди, приватизації та відчуження комунальної власності, прибуток та дивіденди від діяльності підприємств з часткою комунальної власності.

З метою проведення ефективної політики, спрямованої на розв'язання основних завдань соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць України та удосконалення бюджетного процесу, перш за все, необхідно прийняти ряд законодавчих актів України.

Верховній Раді України варто активізувати роботу з приводу прийняття нормативно-правових актів з питань впровадження ефективної системи оподаткування, зокрема щодо прийняття Податкового Кодексу України.

Доцільно завершити розробку і прийняття законодавчих актів, що стосуються проведення адміністративно-територіальної реформи та правового забезпечення статусу адміністративних органів, повноважень органів місцевого самоврядування різних територіальних рівнів, внесення необхідних змін до бюджетного законодавства та законодавства з оподаткування в частині віднесення окремих категорій загальнодержавних податків до місцевих податків, удосконалення спрощеної системи оподаткування. Тому вирішення даного питання вбачаємо у розширенні функцій місцевого самоврядування на всіх територіальних рівнях, зокрема, у частині передачі повноважень, пов'язаних із вирішенням питань соціально-економічного та культурного розвитку територій, з компетенції місцевих державних адміністрацій до компетенції органів місцевого самоврядування.

На нашу думку, доречно ввести норму, згідно з якою органи місцевого самоврядування вводитимуть місцеві податки та збори, не передбачені Декретом Кабінету Міністрів "Про місцеві податки і збори", що певним чином розширюватиме можливості розвитку такого виду оподаткування як самооподаткування – альтернативної форми надходжень до місцевих бюджетів. Вартою уваги є пропозиція щодо надання можливості органам місцевого самоврядування диференціації окремих ставок податків при встановлених граничних межах кожного податку – мінімальної та максимальної, проте у межах ставок, визначених законодавством, тобто доцільним є існування двох груп податків: тих, що повністю регламентуються центральною владою і тих, що самостійно встановлюються місцевою владою.

Література

1. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997 р. №280/97-ВР // ВВР України. – 1997. – №24. – С. 170.

2. Василик О.Д. Фінансова стабілізація: суть, заходи, проблеми / О.Д. Василик, С.А. Буковинський, К.В. Павлюк // Фінанси України. – 1996. – №3-4. – С. 5-28.
3. Кодацкий В.П. Проблемы формирования местных бюджетов / В.П. Кодацкий // Економіка, фінанси, право. – 2005. – №2. – С. 10-16.
4. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України. навч. посіб. / В.І. Кравченко. – К.:Т-во “Знання” – КОО. – 1999. – 487 с.
5. Матеюк В.К. Региональные бюджеты: совершенствование процесса / В.К. Матеюк // Финансы. – 1993. – №12. – С. 43-46.
6. Василик О.Д. Удосконалення податкової системи України / О.Д. Василик, К.В. Павлюк // Фінанси України. – 1997. – №10. – С. 37-42.
7. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика): монографія / О.П. Кириленко. – К.:НІОС. – 2000. – 384 с.
8. Игудин А.Г. Взаимоотношения между звеньями бюджетной системы России / А.Г. Игудин // Финансы. – 1992. – №9. – С. 18-21.
9. Садков В.Г. Межбюджетные отношения и методические основы определения размеров местных бюджетов / В.Г. Садков, Л.С. Гринкевич // Финансы. – 1997. – №6. – С. 16-18.
10. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці / П.В. Мельник.– Ірпінь. Академія державної податкової служби України. – 2001. – 362 с.
11. Соколовська А.М. Податкова система: теорія і практика становлення / А.М. Соколовська.– К.: Знання-Прес. – 2004. – 454 с.
12. Тарангул Л.Л. Основні напрями удосконалення законодавчої бази оподаткування місцевими податками і зборами / Л.Л. Тарангул // Економіст. – 2001. – №3. – С. 18-21.
13. Налогообложение: теории, проблемы, решения / В.П. Вишневский, А.С. Веткин, Е.Н. Вишневская и др.; под общ. ред. В. П. Вишневского. – Донецк: ДонНТУ, ИЭП НАН Украины. – 2006. – 504 с.
14. Панасюк Л.В. Фінансові ресурси місцевих органів влади. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н.– Ірпінь, 2009. – 203 с.
15. Мельник С. Про формування місцевих бюджетів / С. Мельник, С. Криниця // Економіка України. – 2000. – № 1. – С. 23.
16. Слухай С.В. Формування доходів місцевих бюджетів у контексті трансформації податкової системи / С.В. Слухай, Н.Я. Здерка // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 44-49.
17. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення: монографія / А.М. Соколовська. – К.: Знання-Прес. – 2004. – 454 с.
18. Тарангул Л.Л. Регіональна податкова політика: зміст і особливості її реалізації / Л.Л. Тарангул // Фінанси України. – 2000. – № 10. – С.13.
19. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: монографія / І.О. Луніна. – К.: Наукова думка. – 2006. – 432 с.

Рецензент докт. экон. наук, профессор С.В. Клишчук

336. 027

*Кулибаба С.В., аспірант,
Тернопільський національний економічний університет, м. Луцьк*

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Україна належить до країн, тільки частково забезпечених власними енергоресурсами. Її енергетична залежність від імпортних поставок органічного палива з урахуванням умовно первинної ядерної енергії упродовж 2000-2004 років становила понад 60% від загальних обсягів використовуваного палива. Імпортується здебільшого природний газ, світова ціна якого зростає і, на думку фахівців, зростатиме у найближчому майбутньому (до 600 дол. за 1000 м³ у 2015 р.).

Реалізація міроприємств енергозбереження має вирішальний вплив на стан економіки в державі, вирішення проблем соціальної та екологічної сфер.

В Україні накопичено значний практичний досвід реалізації державної політики з підвищення енергоефективності, відбувається його теоретичне осмислення та узагальнення, розробляються напрями удосконалення поєднання ринкових та державних механізмів регулювання енергозбереження висвітлено у роботах О. Суходолі, В. Микитенко, С. Єрмілова. Інститутом загальної енергетики НАН України підготовлено проект Державної програми підвищення енергоефективності та енергозбереження, який узгоджує основні напрями діяльності у сфері енергозбереження з Енергетичною стратегією України.

Стратегічною метою державної політики енергозбереження є вихід України на рівень передових держав з ринковою економікою щодо енергоемності валового внутрішнього продукту в